

ΣΗΜΑ ΟΙΚΟ-ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑΣ
ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Έκδοση 2007

Ο παρών **Οδηγός Εφαρμογής** αποτελεί το **εγχειρίδιο χρήσης** του Σήματος Οικο-Υπευθυνότητας. Βασικός σκοπός του Οδηγού Εφαρμογής είναι να διευκολύνει στην κατανόηση, σχεδιασμό και υλοποίηση των απαραίτητων ενεργειών που απαιτούνται από το Σήμα Οικο-Υπευθυνότητας.

Ο Οδηγός Εφαρμογής απευθύνεται στις επιχειρήσεις και οργανισμούς (μέλη) που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Σήμανσης Οικο-Υπεύθυνων Επιχειρήσεων Βορείου Αιγαίου. Απευθύνεται ιδιαίτερος στις διοικήσεις των μελών, καθώς αυτές έχουν την κύρια ευθύνη υλοποίησης των απαιτήσεων του Σήματος Οικο-Υπευθυνότητας.

Ο Οδηγός Εφαρμογής αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Βορείου Αιγαίου Καινοτόμων Δράσεων BioBus από το Εργαστήριο Διαχείρισης Βιοποικιλότητας του Τμήματος Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Μυτιλήνη) που αποτελεί και το Φορέα Διαχείρισης του.

Στοιχεία Επικοινωνίας με Φορέα Διαχείρισης

Σήμα Οικο-Υπευθυνότητας

Εργαστήριο Διαχείρισης Βιοποικιλότητας

Τμήμα Περιβάλλοντος

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Λόφος Πανεπιστημίου

81100 Μυτιλήνη, Λέσβος

Τηλ: 22510 36299

Fax: 22510 36296

Email: mbal@env.aegean.gr - zkavakli@marine.aegean.gr –
kevag@env.aegean.gr

<http://www.biobus.gr/eco-responsibility>

Τρέχουσα έκδοση Οδηγού Εφαρμογής: 2007 (Μάιος 2007).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	3
3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	4

1. Εισαγωγή

Το Σήμα Οικο-Υπευθυνότητας αποτελεί την συνέχεια του Σήματος Υπευθυνότητας του NAIAS εστιασμένο στο περιβάλλον. Απευθύνεται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς του Βορείου Αιγαίου που γειτνιάζουν ή λειτουργούν μέσα σε ευαίσθητα οικοσυστήματα αλλά και σε επιχειρήσεις και οργανισμούς που υιοθετούν περιβαλλοντικά υπεύθυνες συμπεριφορές και αναγνωρίζουν την αξία διατήρησης ενός υγιούς περιβάλλοντος για την ανάπτυξη του Βορείου Αιγαίου. Διέπεται από την ίδια φιλοσοφία και αρχές του Σήματος Υπευθυνότητας προετοιμάζοντας την ένταξη ενός οργανισμού (επιχείρηση) σε αυτό εφ' όσον το επιθυμεί.

Οι στόχοι του Σήματος Οικο-Υπευθυνότητας είναι τέσσερις:

1. Παροχή ενός αποτελεσματικού εργαλείου των επιχειρήσεων για περιβαλλοντική βελτίωση και διαχείριση της τοπικής βιοποικιλότητας.
2. Προώθηση των επιχειρήσεων που υιοθετούν περιβαλλοντικά υπεύθυνες συμπεριφορές.
3. Ευρύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας (π.χ. καταναλωτών, εργαζόμενων, κ.α.).
4. Προώθηση των περιβαλλοντικά υπεύθυνων επιχειρήσεων στην ένταξη του Σήματος Υπευθυνότητας του NAIAS.

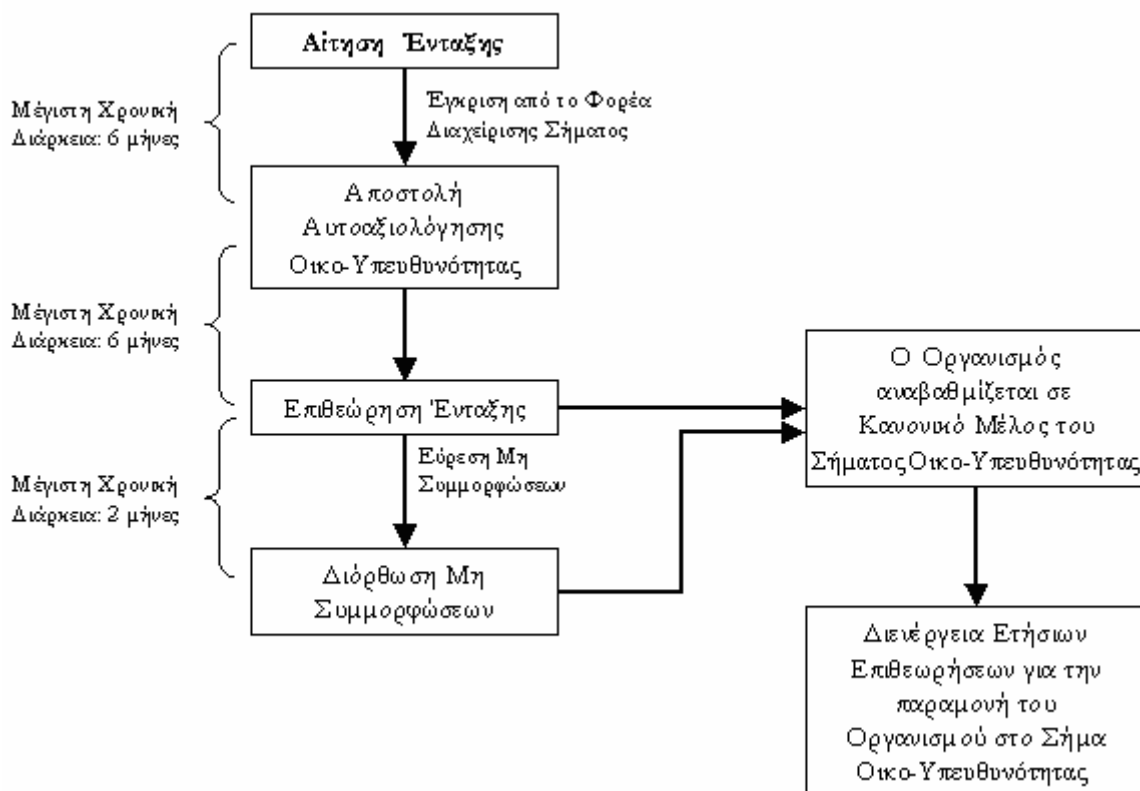
Η συμμετοχή στο Σήμα Οικο-Υπευθυνότητας είναι εθελοντική. Ένας οργανισμός (επιχείρηση), προκειμένου να ενταχθεί, αφού ενημερωθεί για τις απαιτήσεις του Σήματος από το Φορέα Διαχείρισης, πρέπει να καταθέσει αίτηση ένταξης, αναλαμβάνοντας δέσμευση για την πιστή τήρηση τριών βασικών όρων.

1^{ος} Όρος: Αποδοχή Πλήρους Νομοθετικής Συμμόρφωσης

2^{ος} Όρος: Αποδοχή 10 Θεμελιωδών Αρχών

3^{ος} Όρος: Περιγραφή Οράματος Διοίκησης

Αφού η αίτηση εγκριθεί από το Φορέα Διαχείρισης, ακολουθεί η αξιολόγηση Οικο-Υπευθυνότητας από τον οργανισμό (αυτοαξιολόγηση) και η αποστολή των σχετικών στοιχείων. Κατόπιν ακολουθεί η επιθεώρηση πιστοποίησης που η επιτυχής της ολοκλήρωση κάνει τον οργανισμό (επιχείρηση) “Κανονικό Μέλος” του Σήματος Οικο-Υπευθυνότητας. Ο οργανισμός – μέλος του Σήματος οφείλει να βελτιώνεται διαρκώς με τη σταδιακή υλοποίηση των στόχων του Σήματος. Η βελτίωση του οργανισμού πιστοποιείται με ετήσιες επιθεωρήσεις (επιθεωρήσεις παραμονής). Τα βήματα ένταξης μιας επιχείρησης στον οδηγό απεικονίζονται στο παρακάτω γράφημα.

Διάγραμμα 1: Βήματα Ένταξης στο Σήμα Οικο-Υπευθυνότητας.

Οι οργανισμοί του Βορείου Αιγαίου που επιθυμούν να γίνουν μέλη του Σήματος Οικο-Υπευθυνότητας μπορούν να λαμβάνουν πληροφορίες από τον Οδηγό Εφαρμογής και το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης του Σήματος Οικο-Υπευθυνότητας.

2. Ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Διάστασης στη Λειτουργία της Επιχείρησης

Η ανάπτυξη περιβαλλοντικών στρατηγιών είναι αναγκαία τόσο για τη διατήρηση ενός υγιούς φυσικού περιβάλλοντος όσο και για την ίδια την επιχείρηση ενισχύοντας την εταιρική της φήμη και την οικονομική της απόδοση. Κάθε επιχείρηση και οργανισμός έχει ως βάση των δραστηριοτήτων του το περιβάλλον. Για παράδειγμα, η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων, οι πρώτες ύλες της παραγωγής, η ενέργεια που απαιτείται για την παραγωγή, τα υλικά συσκευασίας, τα απόβλητα κ.α. αποτελούν περιβαλλοντικά και ταυτοχρόνως επιχειρηματικά θέματα. Η συνετή και οργανωμένη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων είναι επιτακτική για την ευημερία ενός οργανισμού αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας.

Πέραν όμως των αβιοτικών παραγόντων (νερό, αέρας, γη, υλικά, ενέργεια κλπ) το περιβάλλον περιλαμβάνει και βιοτικούς παράγοντες (κάθε μορφής ζωή). Ο πλούτος, η ποικιλία έμβιων όντων σε ένα τόπο αποτελούν την βιοποικιλότητα του τόπου αυτού. Εκτός από την ποικιλία σε ζώντες οργανισμούς (φυτά, ζώα, μικροοργανισμούς κλπ), με τον όρο βιοποικιλότητα εννοούμε και τα γονίδια που περιέχουν οι οργανισμοί, όπως και τα οικοσυστήματα στα οποία διαβιούν οι οργανισμοί. Η διαχείριση περιβάλλοντος περιλαμβάνει και την διαχείριση - προστασία της βιοποικιλότητας.

Η Βιοποικιλότητα παρέχει τις πρώτες ύλες και το φυσικό κεφάλαιο για πολλές παραγωγικές δραστηριότητες όπως είναι η γεωργία και κτηνοτροφία, η βιομηχανία τροφίμων, η φαρμακιοβιομηχανία κ.α. Η αλόγιστη χρήση βιοποικιλότητας και η εισαγωγή «ξένων» ειδών μπορεί να πλήξει την τοπική βιοποικιλότητα απορυθμίζοντας τις λειτουργίες του οικοσυστήματος με επιπτώσεις που μπορεί να επηρεάσουν την τοπική οικονομία και κοινωνία.

Η μέριμνα των επιχειρήσεων για το περιβάλλον και, η προστασία της βιοποικιλότητας ειδικότερα:

- βοηθάει μακροπρόθεσμα στη διατήρηση ενός υγιούς και σταθερού περιβάλλοντος όπου μια επιχείρηση, μπορεί να αναπτυχθεί με χαμηλότερο ρίσκο
- αποτελεί προϋπόθεση διαθεσιμότητας πόρων και πρώτων υλών σε σειρά οικονομικών δραστηριοτήτων
- μπορεί να αποτελέσει βάση για την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

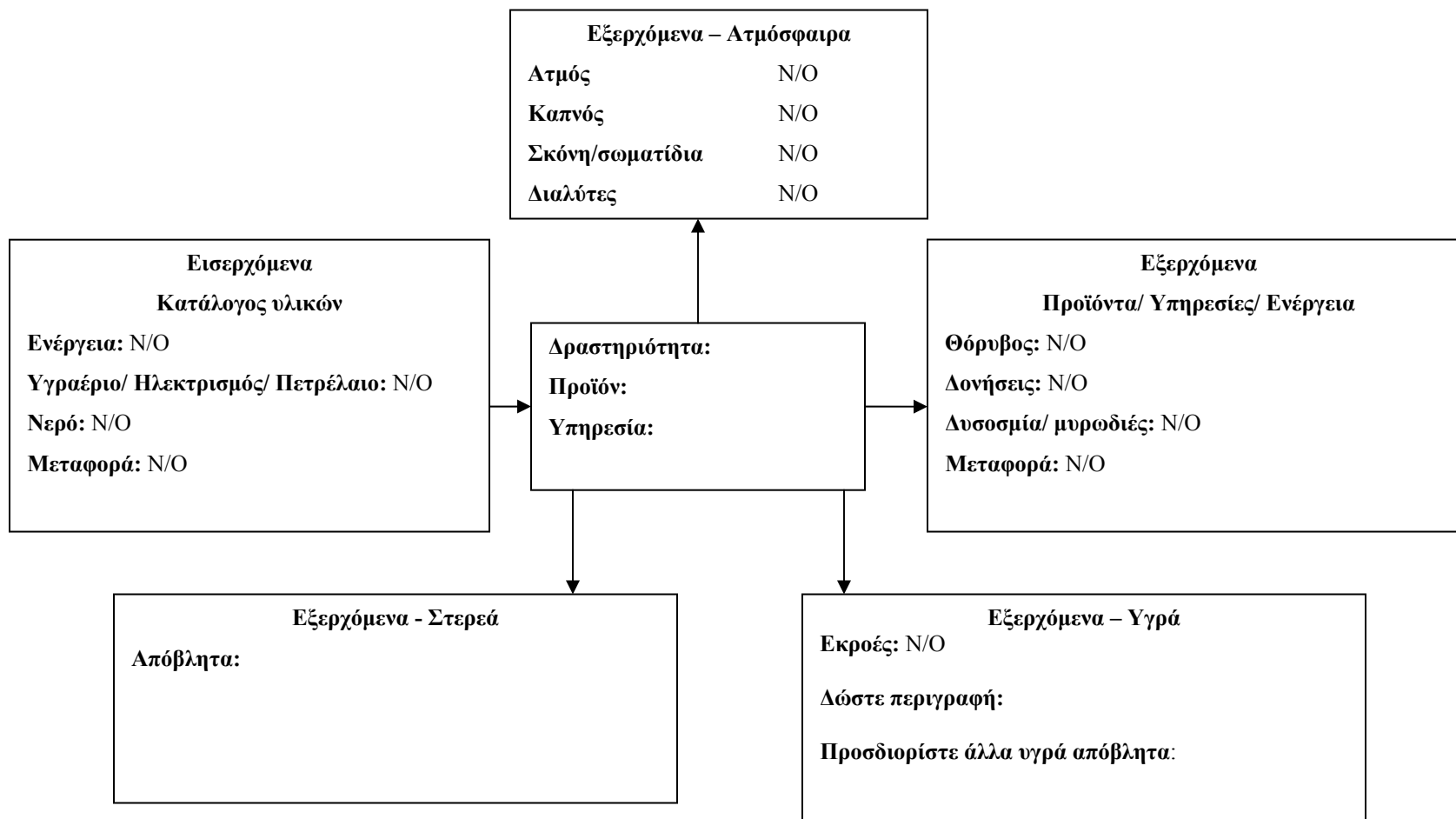
3. Περιβαλλοντικοί Στόχοι

Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρεται μια σειρά από στόχους σχετικά με τη διαχείριση του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας. Η σειρά υλοποίησης των στόχων είναι της απόλυτης επιλογής του οργανισμού.

Η τειμηρίωση των στόχων παίζει καθοριστικό ρόλο για την επιθεώρηση των επιδόσεων οικο-υπευθυνότητας. Μερικοί στόχοι απαιτούν γραπτό κείμενο (χειρόγραφα ή σε υπολογιστή).

Κάποιοι άλλοι στόχοι απαιτούν διαδικασίες (δηλαδή λεπτομερή περιγραφή του πώς πραγματοποιείται μια εργασία). Αν και η καταγραφή των διαδικασιών βοηθά στον οργανισμό στη βελτιστοποίησή τους, οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες, αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (αποδεικτικά όπως αρχεία, κατάλογοι, κ.λπ.), δηλαδή του αποτελέσματος, ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση των στόχων που απαιτούν διαδικασίες.

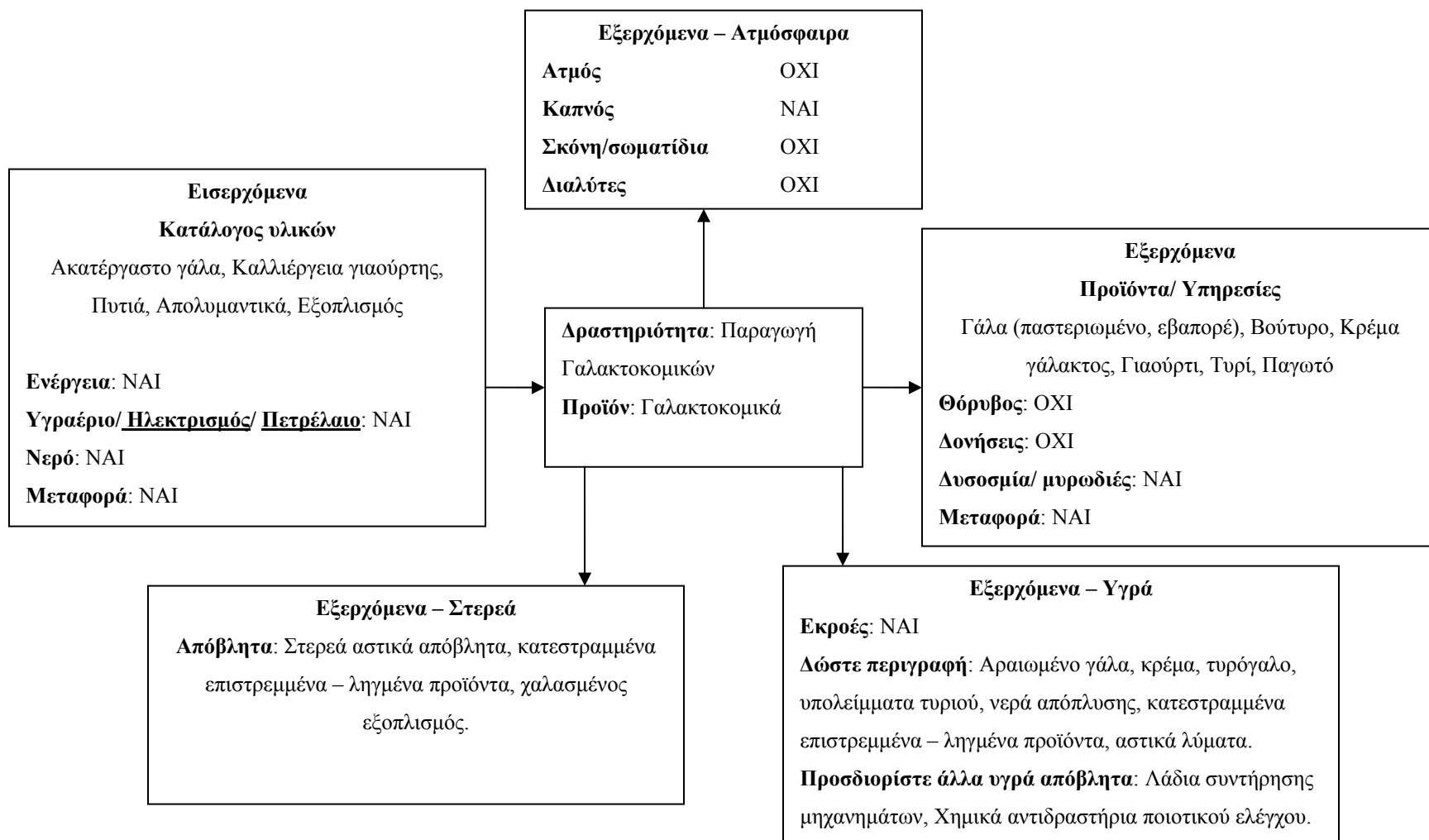
Πριν τους 40 περιβαλλοντικούς στόχους θα ήταν χρήσιμο να συμπληρώσετε το παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 2: Διεργασίες οργανισμού / επιχείρησης.

Παράδειγμα: διάγραμμα διεργασιών δραστηριότητας παραγωγής γαλακτοκομικών.

Διάγραμμα 3: Διεργασίες δραστηριότητας παραγωγής γαλακτοκομικών.

ΠΕ1

ΠΕ1. Υπάρχει έγγραφη δέσμευση της Διοίκησης του οργανισμού για διαρκή βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να δεσμεύει τον οργανισμό για διαρκή βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του οργανισμού, όπως αναφέρεται στο στόχο ΠΕ1.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί να ζητήσει από τη Διοίκηση στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι υλοποιείται η δέσμευση του οργανισμού (π.χ. εκπαίδευση προσωπικού, αγορές εξοπλισμού, επικοινωνία με ενδιαφερόμενα μέρη, κ.α.)

ΠΕ2. Υπάρχουν διαδικασίες για τη συμμετοχή όλου του προσωπικού στα περιβαλλοντικά θέματα του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες που να υλοποιούνται εντός του οργανισμού προκειμένου να ικανοποιείται ο στόχος ΠΕ2. Οι διαδικασίες αυτές καθ'αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ2.

Παράδειγμα: Η Διοίκηση (ενός εργοστασίου παραγωγής ούζου) αποφάσισε να υλοποιήσει το στόχο ΠΕ2 και ακολούθησε την εξής διαδικασία.

1. Κατέγραψε σε δύο καταλόγους α) όλο το προσωπικό του οργανισμού και β) όλα τα θέματα περιβάλλοντος που αφορούν στον οργανισμό (π.χ. επιλογή και αγορά πρώτων υλών φιλικών προς το περιβάλλον, εξοικονόμηση ενέργειας και νερού, εισαγωγή καθαρών τεχνολογιών, μέτρηση ικανοποίησης πελάτη από ενέργειες προστασίας περιβάλλοντος, προληπτικές και διορθωτικές ενέργειες κ.α.) – *Αποδεικτικό: κατάλογος α) και β).*
2. Όρισε ένα άτομο από το προσωπικό να συζητά μία φορά το τρίμηνο με κάθε ένα υπάλληλο για προτάσεις στα θέματα περιβάλλοντος του οργανισμού. *Αποδεικτικό: κατάλογος με προτάσεις ανά εργαζόμενο ανά τρίμηνο.* Για κάθε υπάλληλο ξεχωριστά, καταγράφονται περιληπτικά οι προτάσεις. Κατόπιν, η Διοίκηση αξιολογεί όλες τις προτάσεις και τις καλύτερες αποφασίζει να τις υλοποιήσει. *Αποδεικτικό: κατάλογος με αξιολόγηση προτάσεων.*
3. Για κάθε πρόταση που αποφασίζει να υλοποιήσει, (η Διοίκηση) οργανώνει ομαδική συνάντηση και συζητά τις λεπτομέρειες εφαρμογής της πρότασης με όλους τους υπαλλήλους τους οποίους αφορά. Αφού συμφωνηθεί, γράφεται ένα σχέδιο εφαρμογής της πρότασης (π.χ. πώς και πότε θα υλοποιηθεί, ποιός έχει την ευθύνη υλοποίησης και αξιολόγησης, κ.α.) και κατόπιν ξεκινά η υλοποίηση βάσει του σχεδίου. *Αποδεικτικό: σχέδια εφαρμογής των προτάσεων.*

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί να ζητήσει από τη Διοίκηση να του περιγράψει τη διαδικασία και να δείξει κάποια από τα αποδεικτικά. Τα αποδεικτικά πρέπει να φέρουν ημερομηνία και υπογραφή για να είναι έγκυρα.

Η διαδικασία που περιγράφεται στο Παράδειγμα, μπορεί να γίνει περισσότερη απλή ή σύνθετη. Κάτι τέτοιο το αποφασίζει η Διοίκηση του οργανισμού ανάλογα των αναγκών, του μεγέθους του οργανισμού, των περιβαλλοντικών θεμάτων κλπ. Ο στόχος ΠΕ2 δεν αναφέρει πόσες διαδικασίες θα εφαρμοστούν και πώς. Απλώς, ζητά να σχεδιαστεί ο τρόπος (διαδικασία/ες) και να τηρηθεί για τη συμμετοχή όλου του προσωπικού στα θέματα ποιότητας του οργανισμού.

Συμβουλή: Για αρχή, είναι σκόπιμο να σχεδιαστεί μια πολύ απλή διαδικασία και κατόπιν, να βελτιώνεται και να εμπλουτίζεται σταδιακά εφόσον αυτό απαιτείται. Το κυριότερο είναι να αξιοποιηθεί η γνώση και η εμπειρία του προσωπικού στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του οργανισμού.

ΠΕ3. Υπάρχουν διαδικασίες για τον εντοπισμό των αδυναμιών στα θέματα περιβάλλοντος τόσο στις λειτουργίες όσο και στα προϊόντα και τις υπηρεσίες του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Κάθε οργανισμός αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα στα θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος τόσο στις λειτουργίες (π.χ. αγορές πρώτων υλών, παραγωγή, μάριετινγκ, αποστολή εμπορευμάτων, πωλήσεις, κ.α.) όσο και στα προϊόντα και τις υπηρεσίες του οργανισμού. Ο έγκαιρος εντοπισμός και η αντιμετώπιση των πραγματικών αιτιών των προβλημάτων διαχείρισης περιβάλλοντος είναι σημαντικός παράγοντας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τακτική επισκόπηση και ανάλυση των περιβαλλοντικών στοιχείων (αρχείων).

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ3, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες επισκόπησης και ανάλυσης των σχετικών στοιχείων και θεμάτων εντός του οργανισμού. Οι διαδικασίες αυτές καθ'αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες, αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (αποδεικτικά), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ3.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφεί η διαδικασία του στόχου ΠΕ3 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι εφαρμόζονται οι διαδικασίες για τον εντοπισμό των αδυναμιών στα θέματα περιβάλλοντος τόσο στις λειτουργίες όσο και στα προϊόντα και τις υπηρεσίες του οργανισμού.

Παράδειγμα: Η Διοίκηση ενός τυροκομείου αποφάσισε να υλοποιήσει το στόχο ΠΕ3 και ακολούθησε την εξής διαδικασία:

1. Αποφάσισε να αναλύει σε μηνιαία βάση τα στοιχεία κατανάλωσης ενέργειας (και καυσίμων) του τυροκομείου. Η ανάλυση έδειξε ότι η κατανάλωση ενέργειας ήταν αρκετά υψηλή. Όταν ανέλυσε τις απαιτήσεις σε ενέργεια για τις διάφορες λειτουργίες του τυροκομείου, φάνηκε ότι ένα σημαντικό μέρος της ενέργειας χρησιμοποιούταν για το ζέσταμα του νερού για το πλύσιμο των μηχανημάτων παραγωγής.
2. Η Διοίκηση αντιλήφθηκε ότι θα έπρεπε να βρεθεί τρόπος να εξοικονομηθεί ενέργεια (καύσιμα). Έτσι, αφού ανέλυσε διάφορες εναλλακτικές λύσεις για τα τεχνικά και οικονομικά τους στοιχεία (π.χ. αλλαγή καυσίμου, αλλαγή καυστήρα, μόνωση σωληνώσεων, κ.α.) εγκατέστησε μια συστοιχία ηλιακών θερμοσιφώνων στην οροφή του τυροκομείου. Η χρήση της ηλιακής ενέργειας εξοικονόμησε αρκετό από το καύσιμο που χρειαζόταν το τυροκομείο μειώνοντας το κόστος

λειτουργίας και προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον από τις εκπομπές του καυστήρα.

Αποδεικτικό: αρχείο κατανάλωσης ενέργειας, αρχείο τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον.

ΠΕ4. Υπάρχει κείμενο που περιγράφει την πολιτική περιβάλλοντος του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει την πολιτική περιβάλλοντος του οργανισμού. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος και να τίθεται σε γνώση των προμηθευτών.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί επιπλέον να ζητήσει από τη Διοίκηση στοιχεία που να αποδεικνύουν πώς υλοποιείται η πολιτική περιβάλλοντος του οργανισμού.

Η πολιτική περιβάλλοντος πρέπει να:

1. Είναι κατάλληλη για τις δραστηριότητες του οργανισμού
2. Δεσμεύει τον οργανισμό για συνεχή βελτίωση (στόχος ΠΕ1) και πλήρη νομική συμμόρφωση
3. Προσδιορίζει ένα σαφές πλαίσιο αντικειμενικών στόχων
4. Γνωστοποιείται στους πελάτες και το ευρύ κοινό
5. Ανασκοπείται σε τακτική βάση

Παράδειγμα: Η Διοίκηση μιας επιχείρησης μεταφορών και διανομών αποφάσισε να υλοποιήσει το στόχο ΠΕ4 και συνέταξε την πολιτική περιβάλλοντος που ακολουθεί:

«Η Διοίκηση της εταιρείας Αιγαίο Α.Ε. πιστεύει, οραματίζεται και δεσμεύεται στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας. Η εταιρεία μας, με γνώμονα τις κείμενες νομοθετικές και λοιπές σχετικές περιβαλλοντικές ρυθμίσεις που αφορούν στον κλάδο των μεταφορών και διανομών, έχει υιοθετήσει και εφαρμόζει Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης με γενικό σκοπό την πρόληψη της ρύπανσης και της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης καθώς και το σεβασμό των ενδιαφερομένων μερών σε όλες τις πλευρές των δραστηριοτήτων και υπηρεσιών της.

Συγκεκριμένα, η εταιρεία Αιγαίο Α.Ε. δεσμεύεται να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη συνεχή βελτίωσή της ως προς τον έλεγχο των αέριων εκπομπών, την ορθολογικότερη χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων καθώς και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Η ανωτέρω δέσμευση περιβαλλοντικής πολιτικής έχει κοινοποιηθεί και εφαρμόζεται από όλους τους εργαζομένους στην εταιρεία, τεκμηριώνεται, ανασκοπείται από τη διοίκηση της

εταιρείας, βελτιώνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και βρίσκεται στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου».

*Γιάννης Οικονόμου,
Διευθύνων Σύμβουλος
(υπογραφή – ημ/νια)*

ΠΕ5

ΠΕ5. Ενσωματώνεται στην πολιτική περιβάλλοντος του οργανισμού η πρόνοια για σταδιακή μείωση των υλικών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία καθώς και στη χρήση των προϊόντων και υπηρεσιών του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να ικανοποιείται στην περιβαλλοντική πολιτική η απαίτηση του στόχου ΠΕ5. Η σταδιακή μείωση των υλικών που χρησιμοποιούνται στον κύκλο της παραγωγικής διαδικασίας καθώς και της χρήσης των προϊόντων και υπηρεσιών του οργανισμού ονομάζεται αποϋλοποίηση (dematerialization). Η αποϋλοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους, όπως:

- επανασχεδίαση του προϊόντος για την επέκταση κατά το δυνατόν του φυσικού κύκλου ζωής του (μεγαλύτερη διάρκεια)
- επανασχεδίαση της παραγωγής, χρήση νέων τεχνικών και εγκαταστάσεων που είναι περισσότερο οικο-αποδοτικά
- ελαφρύτερα υλικά συσκευασίας
- ευκολότερη ανακύκλωση/ επαναχρησιμοποίηση τμημάτων των προϊόντων

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο περιβαλλοντικής πολιτικής.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί επιπλέον να ζητήσει από τη Διοίκηση στοιχεία που να αποδεικνύουν πώς υλοποιείται η πρόνοια του στόχου ΠΕ5.

Συμβουλή: Συνδυασμός στόχου ΠΕ5 με στόχο ΠΕ6.

ΠΕ6

ΠΕ6. Ενσωματώνεται στην πολιτική περιβάλλοντος του οργανισμού η πρόνοια για διαδοχική αύξηση της φιλικότητας προς το περιβάλλον των υλικών και των διαφόρων μορφών ενέργειας που χρησιμοποιούνται από τον οργανισμό (π.χ. αγοράς φιλικότερων προς το περιβάλλον πρώτων υλών και αναλώσιμων, συσκευασιών, χρήση φυσικού αερίου αντί πετρελαίου, χρήση ηλιακών συλλεκτών, κλπ);

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να ικανοποιείται στην περιβαλλοντική πολιτική η απαίτηση του στόχου ΠΕ6. Η σταδιακή διαδοχική αύξηση της φιλικότητας προς το περιβάλλον των υλικών και των διαφόρων μορφών ενέργειας που χρησιμοποιούνται από τον οργανισμό μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους όπως:

- χρήση φιλικότερων προς το περιβάλλον πρώτων υλών, αναλώσιμων και συσκευασιών
- χρήση φυσικού αερίου αντί πετρελαίου
- χρήση ηλιακών συλλεκτών

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο περιβαλλοντικής πολιτικής.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί επιπλέον να ζητήσει από τη Διοίκηση στοιχεία που να αποδεικνύουν πώς υλοποιείται η πρόνοια του στόχου ΠΕ6.

Συμβουλή: Συνδυασμός στόχου ΠΕ6 με στόχο ΠΕ5.

ΠΕ7

ΠΕ7. Κοινοποιείται στο ευρύ κοινό η πολιτική περιβάλλοντος του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Κοινοποίηση μπορεί να γίνει με ανάρτηση της πολιτικής στο χώρο εργασίας και πωλήσεων, σε ιστοσελίδα, στον τύπο, κ.α.

Αποδεικτικό: ανάρτηση πολιτικής περιβάλλοντος σε κατάλληλο σημείο του οργανισμού και σε άλλα μέσα.

ΠΕ8

ΠΕ8. Υπάρχει κατάλογος με τους στόχους και τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, που θα υλοποιηθούν στα επόμενα 3 έτη στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επιεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει τους στόχους και τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος που θα υλοποιηθούν στα επόμενα 3 έτη στον οργανισμό.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί επιπλέον να ζητήσει από τη Διοίκηση στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι εφαρμόζονται οι ενέργειες υλοποίησης των στόχων και μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος στον οργανισμό.

Ο προγραμματισμός για τους στόχους και τα μέτρα περιβάλλοντος προϋποθέτει γνώση των περιβαλλοντικών αναγκών και δυνατοτήτων του οργανισμού. Πολύτιμο οδηγό μπορεί να αποτελέσει η περιβαλλοντική πολιτική (στόχος ΠΕ4).

ΠΕ9

ΠΕ9. Γνωρίζει το προσωπικό την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κατάλογος με υπογραφές του προσωπικού ότι έλαβε γνώση της πολιτικής και των μέτρων προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού.

Αποδεικτικό: κατάλογος με υπογραφές προσωπικού.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί επιπλέον να ρωτήσει απευθείας το προσωπικό αν γνωρίζει και έχει κατανοήσει την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού. Στο προσωπικό περιλαμβάνεται το τακτικό, το έκτακτο, εξωτερικοί συνεργάτες και προσωπικό υπεργολάβων που εργάζονται για λογαριασμό του οργανισμού.

ΠΕ10

ΠΕ10. Είναι ικανοποιημένο το προσωπικό με την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος που εφαρμόζει ο οργανισμός;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ10, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες μέτρησης της ικανοποίησης του προσωπικού με την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού. Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ10. *Αποδεικτικό: αρχείο με βαθμό ικανοποίησης προσωπικού.*

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφεί η διαδικασία του στόχου ΠΕ10 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι εφαρμόζονται οι διαδικασίες για τη μέτρηση της ικανοποίησης του προσωπικού με την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί επιπλέον να ρωτήσει απευθείας το προσωπικό αν είναι ικανοποιημένο με την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού. Στο προσωπικό περιλαμβάνεται το τακτικό, το έμπαικτο, εξωτερικοί συνεργάτες και προσωπικό υπεργολάβων του οργανισμού.

Παράδειγμα: Η Διοίκηση ενός ξενοδοχείου αποφάσισε να υλοποιήσει το στόχο ΠΕ10 και ακολούθησε την εξής διαδικασία.

1. Κατέγραψε σε δύο καταλόγους α) όλο το προσωπικό του οργανισμού και β) όλα τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού – *Αποδεικτικό: κατάλογος α) και β).*
3. Όρισε ένα άτομο από το προσωπικό να συζητά μία φορά το τρίμηνο με κάθε ένα υπάλληλο την πολιτική και τα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού. *Αποδεικτικό: κατάλογος με βαθμό ικανοποίησης προσωπικού ανά εργαζόμενο ανά τρίμηνο.* Κατόπιν, η Διοίκηση αξιολογεί την ικανοποίηση του προσωπικού και αποφασίζει για βελτιωτικά μέτρα εφόσον απαιτούνται. *Αποδεικτικό: κατάλογος ενεργειών διοίκησης στόχου ΠΕ10.*

ΠΕ11

ΠΕ11. Παρέχονται κίνητρα στο προσωπικό για την υποβολή προτάσεων περιβαλλοντικής προστασίας από τη μεριά του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ11, θα πρέπει να υπάρχουν ένα ή περισσότερα κίνητρα (π.χ. οικονομικά – επιπλέον αμοιβή, πληρωμή διδάκτρων, επιβράβευσης – υπάλληλος του μήνα κ.α.) προς το προσωπικό για την υποβολή προτάσεων περιβαλλοντικής προστασίας στον οργανισμό. Τα κίνητρα πρέπει να περιγράφονται εγγράφως από τη Διοίκηση και να τηρείται σχετικό αρχείο υλοποίησης του στόχου ΠΕ11.

Αποδεικτικό: αρχείο με υποβολή προτάσεων προσωπικού.

Η σχεδίαση των κινήτρων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τις ανάγκες του οργανισμού και την ανάγκη να παρακινείται το προσωπικό να συμμετέχει ενεργά στην αναζήτηση λύσεων περιβαλλοντικής προστασίας στον οργανισμό. Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφούν τα κίνητρα του στόχου ΠΕ11 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι χρησιμοποιούνται τα κίνητρα του στόχου ΠΕ11.

ΠΕ12

ΠΕ12. Υπάρχει συγκεκριμένο άτομο(α) στον οργανισμό με αρμοδιότητα τα θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ12, η Διοίκηση θα πρέπει να ορίσει εγγράφως ένα ή περισσότερα άτομα του οργανισμού με αρμοδιότητα στα θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος. Αν υπάρχουν περισσότερα του ενός άτομα, θα πρέπει να είναι ξεκάθαρες οι αρμοδιότητές τους εγγράφως. Το άτομο(α) θα πρέπει να γνωρίζει τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητές του σχετικά με τα θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος στον οργανισμό.

Αποδεικτικό: κείμενο ορισμού υπευθύνου(ων).

ΠΕ13

ΠΕ13. Υπάρχει κείμενο που να αναφέρει την ονομασία ενός ή περισσότερων από τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα διαχείρισης περιβάλλοντος;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει την ονομασία ενός ή περισσότερων από τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα διαχείρισης περιβάλλοντος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Συμβουλή: Η ονομασία των σχετικών προτύπων διαχείρισης περιβάλλοντος μπορεί να βρεθεί από αναζήτηση σε διάφορες πηγές πληροφόρησης των επιχειρήσεων (π.χ. ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, εμπορικά επιμελητήρια, ΚΕΤΑ, γραφεία συμβούλων, περιοδικές εκδόσεις, προμηθευτές κ.α.)

ΠΕ14

ΠΕ14. Υπάρχει κείμενο που αναφέρει πηγές πληροφοριών (π.χ. οργανισμούς, εταιρείες, ιστοσελίδες, εκδόσεις, πρόσωπα, κ.λπ.) που θα μπορούσαν να παρέχουν πληροφορίες για θέματα προστασίας περιβάλλοντος στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο). Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ15

ΠΕ15. Πραγματοποιούνται ενέργειες πρόληψης των περιβαλλοντικών προβλημάτων που μπορούν να δημιουργηθούν από τη λειτουργία του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Κάθε οργανισμός αντιμετωπίζει την πιθανότητα να προκαλέσει περιβαλλοντικά προβλήματα, π.χ. λόγω ενός ατυχήματος, μιας λανθασμένης εντολής, κ.λπ.

Για να διασφαλισθεί ότι δεν θα συμβούν προβλήματα στο περιβάλλον, είναι απαραίτητο αρχικά να εξασφαλισθεί ότι όλες οι προδιαγραφές λειτουργίας είναι επαρκώς μελετημένες, ώστε να είναι κατάλληλα σχεδιασμένες καθώς και να είναι κατανοητές και να εφαρμόζονται κατά γράμμα από όλο το προσωπικό.

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ15, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες για την εκτίμηση πιθανών περιβαλλοντικών κινδύνων (π.χ. φωτιάς, διαρροής, κ.α.) καθώς και την πραγματοποίηση προληπτικών ενεργειών για κάθε περιβαλλοντικό κίνδυνο. Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ15.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφος κατάλογος περιβαλλοντικών κινδύνων (προβλημάτων) και προληπτικών ενεργειών.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφούν οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ15 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι εφαρμόζονται οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ15.

ΠΕ16

ΠΕ16. Πραγματοποιούνται ενέργειες εσωτερικού ελέγχου πιθανών μη συμμορφώσεων προς τις καταγεγραμμένες προδιαγραφές προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ16, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες για την πραγματοποίηση ενεργειών εσωτερικού ελέγχου πιθανών μη συμμορφώσεων προς τις καταγεγραμμένες προδιαγραφές προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού. Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ16.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφούν οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ16 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι εφαρμόζονται οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ16.

Αποδεικτικό: αρχείο ενεργειών και αποτελεσμάτων εσωτερικών ελέγχων.

ΠΕ17

ΠΕ17. Καταγράφονται οι ενέργειες πρόληψης και ελέγχου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει τακτική καταγραφή (σε ψηφιακή μορφή με υπολογιστή ή χειρόγραφα αρχεία) όλων των ενεργειών πρόληψης και ελέγχου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος στον οργανισμό. Το αρχείο θα πρέπει να είναι επικαιροποιημένο και θεωρημένο από τον υπεύθυνο περιβάλλοντος (στόχος ΠΕ12) το ελάχιστο σε εβδομαδιαία βάση.

Αποδεικτικό: αρχείο.

ΠΕ18

ΠΕ18. Καταγράφονται τα αποτελέσματα ελέγχου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει τακτική καταγραφή (σε ψηφιακή μορφή με υπολογιστή ή χειρόγραφα αρχεία) όλων των αποτελεσμάτων ελέγχου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος στον οργανισμό. Το αρχείο θα πρέπει να είναι επικαιροποιημένο και θεωρημένο από τον υπεύθυνο περιβάλλοντος (στόχος ΠΕ12) το ελάχιστο σε εβδομαδιαία βάση.

Αποδεικτικό: αρχείο.

ΠΕ19

ΠΕ19. Αξιολογούνται τα οφέλη της πολιτικής και των ενεργειών προστασίας περιβάλλοντος από τον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να αξιολογεί τα οφέλη της πολιτικής και των ενεργειών προστασίας περιβάλλοντος από τον οργανισμό και να προτείνει βελτιώσεις και συμπληρώσεις. Το κείμενο θα πρέπει να επικαιροποιείται τουλάχιστον κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ20

ΠΕ20. Αναθεωρείται η πολιτική περιβάλλοντος σε τακτά χρονικά διαστήματα από τη Διοίκηση, ώστε να ανταποκρίνεται άμεσα στις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος του οργανισμού (π.χ. νομοθετικές απαιτήσεις, καταναλωτικά πρότυπα, κ.λπ.);

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει αρχείο με όλες τις αναθεωρήσεις της πολιτικής περιβάλλοντος.

Αποδεικτικό: αρχείο.

ΠΕ21

ΠΕ21. Υπάρχει κείμενο που να περιγράφει τους δείκτες παρακολούθησης της ποιότητας περιβάλλοντος στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει τους δείκτες παρακολούθησης της προόδου στα θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος στον οργανισμό.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Παράδειγμα: Η Διοίκηση ενός ξενοδοχείου αποφάσισε να υλοποιήσει το στόχο ΠΕ21 και ακολούθησε την εξής διαδικασία.

Ανέλυσε τις δραστηριότητες του ξενοδοχείου και κατέληξε στους εξής δείκτες παρακολούθησης της ποιότητας περιβάλλοντος :

1. Υποδείξεις πελατών
2. Υποδείξεις – απαιτήσεις δημόσιων αρχών
3. Εξοικονόμηση ενέργειας ανά πελάτη ανά μήνα σε σύγκριση με στοιχεία προηγούμενου έτους
4. Εξοικονόμηση νερού ανά πελάτη ανά μήνα σε σύγκριση με στοιχεία προηγούμενου έτους

ΠΕ22

ΠΕ22. Κοινοποιούνται στο ευρύ κοινό οι επιδόσεις περιβάλλοντος του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Κοινοποίηση των επιδόσεων προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού μπορεί να γίνει στο χώρο εργασίας και πωλήσεων, σε ιστοσελίδα, στον τύπο, κ.α. Οι επιδόσεις προστασίας περιβάλλοντος θα πρέπει να είναι σε γλώσσα και μορφή κατανοητή και να περιλαμβάνουν συγκριτικά στοιχεία από προηγούμενα έτη.

Αποδεικτικό: αντίγραφο κοινοποιημένων επιδόσεων προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού.

ΠΕ23

ΠΕ23. Υπάρχει κείμενο που να περιγράφει τις 3 πιο χρήσιμες ενέργειες ενίσχυσης της προστασίας περιβάλλοντος που έγιναν κατά τα τελευταία 3 έτη στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να αξιολογεί και να περιγράφει τις 3 περισσότερο χρήσιμες ενέργειες προστασίας περιβάλλοντος που έγιναν κατά τα τελευταία 3 έτη στον οργανισμό. Αν έχουν πραγματοποιηθεί λιγότερες από 3 ενέργειες, τότε θα πρέπει να αναφέρεται ο λόγος πραγματοποίησης λιγότερων ενεργειών. Το κείμενο θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ24

ΠΕ24. Υπάρχει κείμενο που να περιγράφει συνοπτικά τον πιο άμεσο στόχο βελτίωσης της προστασίας περιβάλλοντος στον οργανισμό κατά το τρέχον έτος;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει συνοπτικά τον πιο άμεσο στόχο βελτίωσης της προστασίας περιβάλλοντος στον οργανισμό κατά το τρέχον έτος. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ25

ΠΕ25. Είναι σαφές για το προσωπικό α) ποιος είναι και β) πως υλοποιείται ο πιο άμεσος στόχος προστασίας περιβάλλοντος στον οργανισμό κατά το τρέχον έτος;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ25, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες γνωστοποίησης στο προσωπικό α) του ποιος είναι και β) πως υλοποιείται ο πιο άμεσος στόχος προστασίας περιβάλλοντος στον οργανισμό κατά το τρέχον έτος. Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (αποδεικτικά), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ25.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφούν οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ25 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν πώς εφαρμόζονται οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ25.

Αποδεικτικό: καταγραφή εφαρμογής διαδικασιών.

ΠΕ26

ΠΕ26. Αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες συνεργασίας με τους προμηθευτές για την ενίσχυση των θεμάτων προστασίας περιβάλλοντος στον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ26, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες πρωτοβουλίες συνεργασίας με τους προμηθευτές για την ενίσχυση των θεμάτων προστασίας περιβάλλοντος του οργανισμού. Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ26.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής θα ζητήσει να περιγραφούν οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ26 και επιπλέον μπορεί να ζητήσει (από τη Διοίκηση) στοιχεία που να αποδεικνύουν πώς εφαρμόζονται οι διαδικασίες του στόχου ΠΕ26.

Αποδεικτικό: καταγραφή εφαρμογής διαδικασιών.

ΠΕ27

ΠΕ27. Υπάρχει κείμενο που να περιγράφει τις ελάχιστες απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος από τους προμηθευτές του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει τις ελάχιστες απαιτήσεις περιβάλλοντος του οργανισμού από τους προμηθευτές του. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος και να τίθεται σε γνώση των προμηθευτών.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ28

ΠΕ28. Συμμετείχε σε πρωτοβουλίες προώθησης της προστασίας περιβάλλοντος (π.χ. εκπαίδευση προσωπικού, διοργάνωση ημερίδων, δικτύωση κ.λπ.) ο οργανισμός κατά το προηγούμενο έτος;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επιεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει τις πρωτοβουλίες προώθησης της προστασίας περιβάλλοντος (π.χ. εκπαίδευση προσωπικού, διοργάνωση ημερίδων, δικτύωση κ.λπ.) που συμμετείχε ο οργανισμός κατά το προηγούμενο έτος. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ29

ΠΕ29. Υπάρχουν διαδικασίες μελέτης και κατανόησης των απαιτήσεων προστασίας περιβάλλοντος των πελατών από τον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ29, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες μελέτης και κατανόησης των απαιτήσεων προστασίας περιβάλλοντος των πελατών από τον οργανισμό. Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ29.

Συμβουλή: Συνδυασμός στόχου ΠΕ29 με στόχο ΠΕ30.

Αποδεικτικό: καταγραφή εφαρμογής διαδικασιών.

ΠΕ30

ΠΕ30. Υπάρχουν διαδικασίες μελέτης και κατανόησης των απαιτήσεων προστασίας περιβάλλοντος των ενδιαφερομένων μερών από τον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ30, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες μελέτης και κατανόησης των απαιτήσεων προστασίας περιβάλλοντος των ενδιαφερομένων μερών από τον οργανισμό. Τα ενδιαφερόμενα μέρη που αναφέρονται στο στόχο ΠΕ30 είναι όλοι οι ενδιαφερόμενοι, εκτός του προσωπικού και των πελατών (που έχουν καλυφθεί στους στόχους ΠΕ10 και ΠΕ29 αντιστοίχως). Για παράδειγμα, αυτά τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να είναι τοπικές κοινωνίες, προμηθευτές, μη κυβερνητικές οργανώσεις π.χ. ενώσεις καταναλωτών, περιβαλλοντικές ομάδες, χρηματοδοτικοί οργανισμοί - τράπεζες, κ.α.

Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ30.

Συμβουλή: Συνδυασμός στόχου ΠΕ30 με στόχο ΠΕ29.

Αποδεικτικό: καταγραφή εφαρμογής διαδικασιών.

ΠΕ31

ΠΕ31. Γνωρίζει η διοίκηση και το προσωπικό του οργανισμού τις προτεραιότητες των τοπικών αρχών σχετικά με τα περιβαλλοντικά θέματα της περιοχής τους;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει τις προτεραιότητες των τοπικών αρχών της περιοχής που δραστηριοποιούνται (π.χ. του Δήμου) σχετικά με τα περιβαλλοντικά θέματα της περιοχής τους. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ32

ΠΕ32. Υπάρχει κείμενο που να περιγράφει συνοπτικά τη συνεισφορά του οργανισμού στους πιο άμεσους στόχους προστασίας του περιβάλλοντος των τοπικών αρχών της περιοχής τους;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει συνοπτικά τη συνεισφορά του οργανισμού στους πιο άμεσους στόχους προστασίας του περιβάλλοντος των τοπικών αρχών της περιοχής τους (π.χ. Δήμου). Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Συμβουλή: Συνδυασμός στόχου ΠΕ32 με στόχο ΠΕ31.

ΠΕ33

ΠΕ33. Υπάρχει κείμενο που να περιγράφει συνοπτικά τη συνεισφορά του οργανισμού στους πιο άμεσους στόχους προστασίας του περιβάλλοντος ολόκληρης της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει συνοπτικά τη συνεισφορά του οργανισμού στους πιο άμεσους στόχους προστασίας του περιβάλλοντος ολόκληρης της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Νομός Λέσβου, Χίου και Σάμου). Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

Συμβουλή: Συνδυασμός στόχου ΠΕ33 με στόχο ΠΕ32.

ΠΕ34

ΠΕ34. Υπάρχει κείμενο που περιγράφει συνοπτικά τα διάφορα εργαλεία και τεχνικές που χρησιμοποιούνται σχετικά με θέματα προστασίας περιβάλλοντος από τον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει συνοπτικά τα διάφορα εργαλεία και τεχνικές που χρησιμοποιούνται σχετικά με θέματα διαχείρισης και προστασίας περιβάλλοντος από τον οργανισμό. Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος και να τίθεται σε γνώση των προμηθευτών.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ35

ΠΕ35. Υπάρχει κείμενο που περιγράφει συνοπτικά τις διάφορες βέλτιστες τεχνικές και τεχνολογίες καθαρής παραγωγής που θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν τον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Κάθε επιχείρηση παράγει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της χρησιμοποιώντας ενέργεια (π.χ. ηλεκτρική, ατμό, κλπ.), πρώτες ύλες και νερό. Οι τεχνικές και τεχνολογίες καθαρής παραγωγής αποσκοπούν στο να μειωθεί η κατανάλωση ενέργειας, η παραγωγή αποβλήτων, η χρήση νερού, η μείωση των υλικών στα προϊόντα, κ.λπ. Με απλά λόγια, ο αντικειμενικός σκοπός είναι να γίνει η παραγωγή πιο αποδοτική στη χρήση πρώτων υλών, ενέργειας και νερού, εξοικονομώντας έτσι σημαντικά κεφάλαια για τις επιχειρήσεις και ωφελώντας παράλληλα το περιβάλλον. Για τη σύνταξη του κειμένου του στόχου ΠΕ35 στον οργανισμό, καταρτίζεται μία λίστα με προτεινόμενες βελτιώσεις. Ο οργανισμός αποφασίζει ποιες να υλοποιήσει και με ποια σειρά, με βάση τις δυνατότητές του (τεχνικές, οικονομικές, διοικητικές).

Θα πρέπει να υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού (ή ισοδύναμο) που να περιγράφει συνοπτικά τις διάφορες βέλτιστες τεχνικές και τεχνολογίες καθαρής παραγωγής που θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν τον οργανισμό.

Το κείμενο αυτό θα πρέπει να επικαιροποιείται κατ' έτος και να τίθεται σε γνώση των προμηθευτών.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο.

ΠΕ36

ΠΕ36. Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εφαρμογής στον οργανισμό της πιο ενδιαφέρουσας τεχνικής ή/και τεχνολογίας καθαρής παραγωγής;

Τεκμηρίωση Στόχου

Προκειμένου να ικανοποιηθεί ο στόχος ΠΕ36, θα πρέπει να υπάρχουν μία ή περισσότερες διαδικασίες αξιολόγησης (οικονομικής και τεχνικής) της εφαρμογής στον οργανισμό της πιο ενδιαφέρουσας τεχνικής ή/και τεχνολογίας καθαρής παραγωγής. Η αξιολόγηση θα πρέπει να είναι τεχνική και οικονομική.

Οι διαδικασίες αυτές καθ' αυτές δεν είναι υποχρεωτικό να είναι καταγεγραμμένες αν δεν το επιθυμεί ο οργανισμός. Υποχρεωτική είναι όμως η καταγραφή της εφαρμογής των διαδικασιών (*αποδεικτικά*), ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος και η βελτίωση του στόχου ΠΕ36.

Αποδεικτικό: αρχείο αξιολόγησης.

ΠΕ37. Είναι ο οργανισμός σας μέσα ή κοντά σε προστατευόμενη περιοχή ή που ανήκει στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 (NATURA 2000);

Τεκμηρίωση Στόχου

Ο κάθε οργανισμός θα πρέπει να γνωρίζει αν βρίσκεται μερικώς ή στο σύνολο του εντός προστατευόμενης περιοχής, ποια είναι τα όριά αυτής και αν έχει θεσμοθετηθεί από το κράτος ειδικό πλάνο προστασίας. Ειδικότερα το δίκτυο "ΦΥΣΗ (NATURA) 2000" είναι η ολοκληρωμένη προστασία της βιοποικιλότητας και οι περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο θεωρούνται φυσικοί οικότοποι με σημαντική άγρια χλωρίδα και πανίδα.

Στην περίπτωση που ο οργανισμός βρίσκεται σε προστατευόμενη περιοχή για να ικανοποιηθεί ο στόχος θα πρέπει να υπάρχει χάρτης με τα όρια της προστατευόμενης περιοχής που βρίσκεται εντός της ιδιοκτησίας του οργανισμού. Πληροφορίες για προστατευόμενες περιοχές και τα όριά τους υπάρχουν στο ΥΠΕΧΩΔΕ. Επίσης ο οργανισμός θα πρέπει να έχει Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) ή Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ) ανάλογα με την κατηγορία δραστηριότητας που εντάσσεται.

Αποδεικτικό: αρχείο ΜΠΕ ή ΕΠΜ και ο χάρτης με όρια προστατευόμενης περιοχής που βρίσκεται ο οργανισμός.

ΠΕ38

ΠΕ38. Έχοντας συμπληρώσει το διάγραμμα 2 (σελ. 5) γνωρίζετε τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρουν οι εισροές/ εκροές και η χρήση της τοπικής ή μη τοπικής βιοποικιλότητας από τον οργανισμό;

Τεκμηρίωση Στόχου

Ο κάθε οργανισμός θα πρέπει να γνωρίζει τις επιπτώσεις που πιθανώς να προκληθούν από τις εισροές και εκροές των επιμέρους λειτουργιών του. Ταυτόχρονα η αλόγιστη χρήση της τοπικής βιοποικιλότητας αλλά και η χρήση μη τοπικών ειδών επιφέρουν αλλαγές στην τοπική βιοποικιλότητα. Για το λόγο αυτό ο οργανισμός αφού συμπληρώσει το διάγραμμα 2 θα πρέπει να δημιουργήσει ένα κατάλογο όπου θα καταγράφονται οι πιθανές επιπτώσεις της κάθε δραστηριότητάς του και η σημαντικότητα τους ως προς τη βιοποικιλότητα. Απώτερος σκοπός είναι η αποτροπή των αρνητικών επιπτώσεων προς την τοπική βιοποικιλότητα και η προστασία του περιβάλλοντος.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο έγγραφο με τις επιπτώσεις του οργανισμού στην βιοποικιλότητα.

ΠΕ39

ΠΕ39. Γνωρίζετε τα βασικά είδη οργανισμών που βρίσκονται στην περιοχή λειτουργίας του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Θα πρέπει να υπάρχει λίστα με τα κυριότερα είδη οργανισμών της περιοχής, όπως πουλιά, ψάρια, φυτά κ.ά που πιθανόν επηρεάζονται από κάποια δραστηριότητα του οργανισμού. Επίσης χρειάζεται να σημειωθεί η κατάσταση και η δυναμική στην οποία βρίσκεται η βιοποικιλότητα. Η καταγραφή και ο κατάλογος θα πραγματοποιείται με τη βοήθεια ειδικού από τον φορέα του σήματος Οικο-Υπευθυνότητας και θα πρέπει να ανανεώνεται ανά έτος.

Αποδεικτικό: κατάλογος βιοποικιλότητας.

Κατά την επιθεώρηση των επιδόσεων υπευθυνότητας, ο επιθεωρητής μπορεί να ζητήσει να ελέγξει τον κατάλογο βιοποικιλότητας και την όποια μεταβολή του. Τα αποδεικτικά πρέπει να φέρουν υπογραφή και να είναι έγκυρα.

ΠΕ40

ΠΕ40. Υπάρχει πλάνο προστασίας των ειδών που βρίσκονται στον χώρο του οργανισμού και σύστημα παρακολούθησης της βιοποικιλότητας που επηρεάζονται από την λειτουργία του οργανισμού;

Τεκμηρίωση Στόχου

Με τη βοήθεια ειδικού από τον φορέα του σήματος Οικο-Υπευθυνότητας θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα πλάνο και σχέδιο δράσης προστασίας της βιοποικιλότητας. Θα υπάρχει κείμενο υπογεγραμμένο από τον επικεφαλής της Διοίκησης του οργανισμού που να περιγράφεται ο τρόπος παρακολούθησης των ειδών καθώς και το σχέδιο προστασίας τους. Επίσης, θα πρέπει να καταγράφονται τυχόν μεταβολές ορίζοντας δείκτες βιοποικιλότητας.

Για παράδειγμα κάποιοι δείκτες μπορεί να είναι:

- Ποσοστό περιοχής που κατοικείται από μη οικόσιτα είδη.
- Ποσοστό περιοχής καλυμμένο με βλάστηση.
- Ποσοστό κάλυψης δασών.
- Ποικιλία πουλιών στην περιοχή.
- Ποιότητα νερού – επίπεδα ευτροφισμού ποταμού/ θάλασσας (αν ο οργανισμός βρίσκεται κοντά σε ποτάμι/ ακτή και τα απόβλητά του καταλήγουν εκεί).
- Ποσοστά θανάτων ειδών.

Αποδεικτικό: ενυπόγραφο κείμενο πλάνου προστασίας και δείκτες βιοποικιλότητας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Σήμα Οικο-Υπευθυνότητας

Εργαστήριο Διαχείρισης Βιοποικιλότητας

Τμήμα Περιβάλλοντος

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Λόφος Πανεπιστημίου

81100 Μυτιλήνη, Λέσβος

Τηλ: 22510 36299

Fax: 22510 36296

Email: mbal@env.aegean.gr - zkavakli@marine.aegean.gr – kevag@env.aegean.gr

<http://www.biobus.gr/eco-responsibility>

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΕΣΒΟΥ